

valtiovarainministerio@vm.fi; mia.aronen@vm.fi

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI FINANSSIVALVONNASTA ANNETUN LAIN JA ERÄIDEN SIIHEN LIITTYVIEN LAKIEN MUUTTAMISESTA

Lausuntopyynnön diaarinumero: VM003:00/2018

OP Ryhmä kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa ja pyytää kunnioittaen, että alla olevat OP Ryhmän esiin tuomat asiat otetaan huomioon lain jatkovalmistelussa.

Väärinkäyttöihin liittyvien henkilötietojen rekisteröinti

OP Ryhmä kannattaa väärinkäyttöihin liittyvien henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten lisäämistä luottolaitoslakiin, jotta rekisterinpidon jatkumiselle saadaan oikeutus kyseistä rekisteriä koskevan tietosuojalautakunnan luvan kumoutumisen jälkeen. Väärinkäytösrekisterin avulla ehkäistään pankkeihin kohdistuvia rikoksia ja edistetään niiden selvittämistä.

Alkuperäinen lupa on kattanut väärinkäytöstietojen lisäksi maksun viivästystietojen tallentamisen rekisteriin myös asiakassuhteen päättymisen jälkeen. Lakiluonnoksessa ei nyt ole kuitenkaan otettu huomioon tätä käyttötarkoitusta. Luottolaitoksilla on edelleen tarpeen jatkaa kyseisten tietojen tallentamista rekistereihin luvan mahdollistamalla tavalla. Tämän vuoksi pyydämme, että myös tämä käyttötarkoitus otetaan huomioon ja siitä lisätään vastaava säännös luottolaitoslakiin.

Hallituksen esityksen perusteluissa olisi kuitenkin hyvä täsmentää, että väärinkäyttöihin liittyvä henkilötietojen käsittelyä koskeva säännös koskee vain luottolaitosten yhteisen rekisterin pitämistä ja tietojen jakamista, mitä on aiemmin koskenut tietosuojalautakunnan nimenomainen lupa. Luottolaitokset joutuvat muussakin yhteydessä oikeutetun edun perusteella käsittelemään väärinkäyttöihin liittyviä tietoja, kuten selvittäessään ja estäessään pankkiin ja asiakkaisiin kohdistuvia rikoksia. Kyseisiä tietoja ei kuitenkaan jaeta yhteiseen väärinkäytösrekisteriin. Selvyyden vuoksi tulisi todeta, että muilla perusteilla tapahtuvaan käsittelyyn ehdotettua 18 a § ja sen ehtoja ei ole tarpeen soveltaa.

18 a § 5 momentissa asetetaan velvollisuus ilmoittaa rekisteröidylle siitä, kun häntä koskeva rekisterimerkintä tehdään ensimmäisen kerran. Voimassa olevassa luvassa ei ole tätä velvollisuutta, sillä kyseinen kohta on kumottu 15.12.2004 Helsingin Hallinto-oikeuden päätöksellä nro 04/1066/2. Pyydämme kyseisen velvollisuuden poistamista, sillä pykälän on tarkoitus vastata voimassa olevaa lupaa.

Hallituksen esitysluonnoksen 18 b §:ssä säädetään tietojen luovuttamisesta konsolidointiryhmän, rahoitus- ja vakuutusryhmittymän tai yhteenliittymän ulkopuolelle, jos sitä koskee vastaava salassapitovelvollisuus. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan luovutusoikeus koskisi myös muuta yhteisöä kuten rekisterin teknisestä ylläpidosta vastaavaa tahoa. Voimassa olevan luvan perusteella Suomen Asiakastieto Oy vastaa rekisterin teknisestä ylläpidosta luottolaitosten toimiessa rekisterinpitäjinä. Käsitksemme mukaan rekisterin teknisestä ylläpidosta vastaava taho käsittelee tietoja tietosuojasetuksen mukaisena käsittelevänä luottolaitosten lukuun, eikä sillä ole itsenäistä määräysvaltaa tietoihin nähden. Rekisterin teknisestä ylläpidosta vastaava taholle ei sen vuoksi itse asiassa ole tarpeen luovuttaa tietoja. Lisäksi huomautamme, että hallituksen esityksen perusteluissa olisi toivottavaa käyttää yleisempää ilmaisua kuten ”rekisterin teknisestä ylläpidosta vastaava taho” sen sijaan, että mainitaan Suomen Asiakastieto Oy:n nimi.

Esitämme lisäksi, että tietojen luovuttaminen mahdollistettaisiin nimenomaisella säännöksellä myös rahoitus- ja vakuutusryhmittymän sisällä väärinkäytösten ehkäisemiseksi, sillä ehdotettu pykälämuotoilu ei nykyisellään mahdollista tietojen luovuttamista. Luottolaitoslain 15 luvun 15 §:n mukaan ao. tiedot jäävät luovutusoikeuden ulkopuolelle henkilötietolain mukaisina arkaluonteisina tietoina. Ehdotuksen perusteella jääkin epäselväksi, miten asiasta on tarkoitus säätää jatkossa. On kuitenkin perusteltua, että tietoja voitaisiin jatkossa luovuttaa myös saman rahoitus- ja vakuutusryhmittymän sisällä, jos niitä on mahdollista luovuttaa myös toisille luottolaitoksille.

Luottolaitoslakiin voitaisiin lisätä esimerkiksi seuraavanlainen pykälä: ”*Sen estämättä mitä muualla on säädetty, samaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluva yritys tai yhteisö saa luovuttaa ryhmittymään kuuluvan yrityksen tai yhteisön asiakastietoja LLL 18 a § ja [vakuutusyhtiölain vastaava pykälä] mainituista rekistereistä toiselle samaan ryhmittymään kuuluvalle yritykselle tai yhteisölle*”. Vastaava lisäys tulisi tehdä myös vakuutusyhtiölakiin sekä lakiin rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta.

Automatisoidut päätökset

OP Ryhmä kannattaa automatisoidun päätöksenteon mahdollistavaa säännöstä luottolaitoslakiin, jotta automaattisten päätösten tekemiseen luottolaitostoinnissa ei liity epäselvyyksiä. Automaattista päätöksentekoa käytetään esimerkiksi luottopäätöksen tekemiseen ja luottokelpoisuuden arvioimiseen.

Automatisoitua päätöksentekoa koskevan 18 c §:n 2 momentissa säädetään velvollisuudesta ilmoittaa automaattisesta päätöksentekojärjestelmän käyttöön-otosta tietosuojavirastolle lähettämällä rekisteriseloste. Kyseinen vaatimus on

lähtöisin tietosuoja-asetuksen myötä kumottavasta henkilötietolaista. Tietosuoja-asetus ei vaadi ilmoituksen tekemistä eikä myöskään vanhaan lakiin perustuvan rekisteriselosteen laatimista. Jatkossa asiakkaalle voidaan antaa tietoa henkilötietojen käsittelystä myös muulla tavoin kuin rekisteriselosteen muodossa. Huomioitava on myös se, että Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan kuuluvassa lakiesityksessä säädetään vastaavasta oikeudesta automaattiseen päätöksentekoon vakuutusyhtiöille ilman ilmoitusvelvollisuutta tietosuoja-viranomaisille. Pyydämme, että ilmoitusvelvollisuus tietosuojaviranomaiselle poistetaan pykäläluonnoksesta tarpeettomana.

Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa sivulla 18 todetaan, että *”EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen lähtökohtana on, että profiloivat automatisoidut päätökset ovat kiellettyjä.”* Tietosuoja-asetuksen mukaan rekisteröidyllä on oikeus olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi eli halutessaan vastustaa menettelyä ja niiden tekemiselle on annettu tarkat edellytykset, mutta ne eivät ole lähtökohtaisesti kiellettyjä. Yksityiskohtaisista perusteluista saa nyt väärän kuvan asian sallittavuudesta. Pyydämme korjaamaan perusteluja tältä osin.

Yksityiskohtaisissa perusteluissa sivulla 19 todetaan, että *”Jos tuloksena olisi kielteinen luottopäätös, olisi asiakkaan oikeuksien suojaaminen varmistettava siirtämällä lopullisen päätöksen teko luottolaitoksen henkilöstöön kuuluvan edustajan ratkaistavaksi”*. Tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 3. kohdan mukaan rekisteröidyllä on oltava aina mahdollisuus vaatia, että tiedot käsittelee luonnollinen henkilö, kun automaattisen päätöksenteon peruste on sopimus tai suostumus. Asetus ei sen sijaan velvoita käsittelemään kielteisiä päätöksiä aina manuaalisesti. Kun luottolaitoslakiin ehdotettu oikeus automaattisen päätöksenteon perustuneen asetuksen 22 artiklan 2. b) -kohdan mukaiseen käsittelyperusteeseen, asetus ei tällöin edellytä siihen liitettävän oikeutta manuaaliseen käsittelyyn. Vakuutusyhtiölakia koskevan hallituksen esitysluonnoksen mukaan myöskään vakuutusyhtiöillä ei olisi velvollisuutta tarjota manuaalista käsittelyä, joten eri finanssilaitoksia koskeva sääntely eriytyisi tältä osin. Luottolaitoslaissa olisi suotavaa ilmaista selkeästi automaattisen päätöksenteon oikeusperusteen olevan laki ja omaksua vakuutusyhtiölain hallituksen esitysluonnosta vastaava sanamuoto.

Muuta

Lakien voimaantuloajaksi ehdotetaan 1.6.2018. Väärinkäytösrekisterin lainmukaisen käytön varmistamiseksi on erittäin tärkeää, että käytön mahdollistava laki tulee samanaikaisesti voimaan, kun henkilötietolaki kumoutuu. Henkilötietolaki on ehdotettu kumottavaksi 25.5.2018 alkaen. Tämän vuoksi väärinkäytösrekisteriä koskeva pykälä tulisi olla voimassa 25.5.2018 alkaen. Pyydämme, että voimaantuloaikaa aikaisesta kyseisen pykälän osalta muutamalla päivällä.

Rahanpesulakiin liittyvät kommentit

Rahanpesulakiin tulisi saada Ruotsin tapaan (viittaus asiasta s. 8) selkeää säännös siitä, että ilmoitusvelvollisilla on oikeus hyödyntää riskiarviossaan myös mediasta saatavia tietoja kuten Euroopan valvontaviranomaisen antama ohjeistus (JC 2017/ 37) edellyttää. Hallituksen esitysluonnoksessa todetaan, että tavoitteena on luoda yhdenmukaiset menettelytavat Euroopassa. Siten sääntelytilanne, jossa Fiva joutuisi ilmoittamaan, että Suomessa ei voida noudattaa em. ohjeistuksen ohjeita median hyödyntämisen osalta, ei ole em. tavoitteen näkökulmasta suotavaa. Virheellisten tietojen käyttämisen ehkäisemiseksi ilmoitusvelvolliset voitaisiin velvoittaa käyttämään riittäviä riskiperusteisia menettelytapoja mediassa olleiden tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi. Median tietoja ei ole tarpeen viedä väärinkäytösrekisteriin, mutta tietoja voitaisiin hyödyntää rahanpesuriskien arvioinnissa. Tietojemme mukaan sanktioita on annettu toimijoille mm. sen vuoksi, että asiakkaan yhteys rikolliseen toimintaan on ollut ns. yleisesti median tiedossa, mutta sitä ei ole otettu huomioon asiakkuuteen liittyvän rahanpesuriskin hallinnassa. Jos yleisesti tiedossa olevia seikkoja ei saada ottaa huomioon, yksi rahanpesuriskien hallinnan keskeisistä vaateista, toimintaympäristön ja sen muutosten huomioon ottaminen, ei ole mahdollista riittävässä laajuudessa.

Helsingissä, 2. maaliskuuta 2018

OP Ryhmä

Erkki Sarsa
Edunvalvontajohtaja

Satu Wennberg
Edunvalvontapäällikkö, pankkitoiminta